

УДК 81'27:37.016:81'111-028.31

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҮНТЯ СТВОРЕННЯ ПРОГРАМИ АВТОРСЬКОГО ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ «КРАЇНОЗНАВСТВО» ДЛЯ УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ЧИТАННІ

Осадча Н.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Стаття присвячена дослідженню особливостей створення програми авторського елективного курсу «Країнознавство» для учнів 11 класу профільної школи в аспекті формування лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному читанні в руслі сучасних тенденцій у галузі профільної освіти. В результаті дослідження було проаналізовано вимоги до програм нового покоління, вимоги до розробки авторських елективних курсів та посібників для вивчення елективних курсів, існуючі методичні посібники з курсу «Країнознавство» для профільної школи, враховано досвід вчителів та існуючі авторські програми до елективних курсів, запропоновано авторську програму до елективного курсу «Країнознавство». В програмі надано «Пояснювальну записку», враховано уточнену структуру та зміст лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному читанні, визначено концепцію курсу, місце елективного курсу в системі профільної освіти, критерії оцінювання в межах 12-бальної системи, погодинне планування уроків, визначено рівень володіння іноземною мовою.

Ключові слова: лінгвосоціокультурна компетентність, програма, елективний курс, принцип побудови курсу, країнознавство.

Постановка проблеми. Згідно з Проектом Концепції «Нової української школи» (Документ від 08/2016) розбудова Нової української школи – це довготермінова реформа, яка розпочинається вже зараз. План упровадження передбачає поступові зміни, що спричинять великі перетворення у профільній освіті. З цією метою передбачається перегляд навчальних планів і програм; розроблення і затвердження стандартів профільної середньої освіти на компетентній основі – до 2023 р.; формування мережі закладів III рівня (профільної школи) – не пізніше 2025 року; формування національної е-платформи електронних курсів та підручників; створення електронних підручників; розроблення курсів [7].

У відповідності з нормативними документами: програмами загальноосвітніх навчальних закладів з «Іноземних мов (профільний рівень)», проектами концепцій розвитку освіти України (Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти, Закон про загальну середню освіту) та проектом профільного навчання в старшій школі (Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, Проект концепції профільного навчання в старшій школі), курс за вибором «Країнознавство» відноситься до основних курсів за вибором та є варіативним компонентом змісту навчання в освітньому процесі сучасної іншомовної профільної філологічної освіти.

Курси за вибором або елективні курси – обов'язкові навчальні курси, самостійний вибір яких здійснюється учнем з двох і більше альтернатив, запропонованих школою. Такі курси сприяють вибору учнем його подальшого навчального профілю і розвитку відповідних предметних компетентностей шляхом формування цінностей і ставлень, поглиблення і розширення теоретичних і накопичення прикладних знань, формування умінь та розвитку навичок, набуття досвіду пізнавальної і творчої діяльності, розкриття й розвитку здібностей. Номенкла-

тура цих курсів визначається керівництвом школи з урахуванням уподобань учнів і об'єктивних можливостей школи. Країнознавство належить до основних курсів за вибором (Рекомендований перелік основних курсів за вибором: література, країнознавство, ділове мовлення, основи перекладу. Програмою профільного навчання іноземної мови (ІМ) передбачається також додаткові курси за вибором: туристична сфера, соціолінгвістика, лінгвокраїнознавство, культура і мистецтво) [6]. Метою елективних курсів є розширення знань учнів профільної школи, формування у них специфічних навичок та розвиток специфічних умінь, знайомство старшокласників з новими галузями науки у межах обраного профілю, забезпечення індивідуалізації навчання та соціалізації учнів, а також підготовка до усвідомленого вибору професії після закінчення школи, що пов'язана з профілем обраного навчання в старшій школі (за Полонською Т.К.). Курси за вибором поділяються на предметні та міжпредметні. Предметний елективний курс передбачає розширення знань з предметів, що входять до базового навчального плану. Міжпредметні елективні курси орієнтовані на розширення міжпредметних знань і розвиток відповідних умінь, що забезпечують профільну орієнтацію та внутрішню профільну спеціалізацію [5, с. 39]. Унікальність курсу за вибором «Країнознавство» полягає в тому, що він з одного боку є предметним елективним курсом, особливо в аспекті проблематики наших наукових інтересів, що змальовує лінгвосоціокультурний (ЛСК) портрет країни або країн, мова якої(яких) вивчається, а з іншого боку, є міжпредметним елективним курсом, адже країнознавство є самостійною наукою, що через міжпредметні зв'язки з ІМ знайомить учнів з мовою та мовленням в загальнолюдському процесі розвитку англомовних країн, формує ЛСК обізнаність учнів профільної школи через знайомство з культурним портретом інших народів світу. Погоджуємося з В.П. Фурмановою, що

«Країнознавство», як самостійна дисципліна, має комплексний характер, включаючи географічні аспекти, історичні, етнографічні, соціальні та ін., які мають інтегруватися один з одним, що призводить до формування «суспільного фону». За В.П. Фурмановою, під суспільним фоном, розуміємо сукупність країнознавчих знань, інтеграцію різних аспектів буття (географічні аспекти, історичні, етнографічні, соціальні та ін.), що змінили свою якість та створили структуру навчальної дисципліни. Структура суспільного фону складається з певних аспектів вивчення: територіально-структурного, історичного, теоретично-концептуального, інтернаціонально-порівняльного, культурно-художнього. Структура суспільного фону і є предметом вивчення країнознавства як навчальної дисципліни [8, с. 16].

Аналіз методичної літератури показав, що проблема профільного навчання в старшій школі, зокрема створення програм та моделей елективних курсів є досить актуальною. Так, Л. Я. Зеня визначила теоретичні засади навчання ІМ у профільній школі. В. Г. Редько, О. В. Басай, Т. К. Полонська, О. С. Пасічник розробили теоретичні підходи до конструювання змісту елективних курсів з ІМ для старшої школи як засобу забезпечення варіативного компонента іншомовної освіти. М. Л. Писанко визначила критерії аналізу елективних курсів філологічного профілю (з навчання перекладу).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. З огляду на зазначені реформаторські тенденції в сфері профільної освіти України набуває актуальності проблема створення моделі ефективного формування ЛСКК у читанні в учнів профільної школи на уроках країнознавства, що зумовило необхідність створення відповідної авторської програми з елективного курсу для старшої школи філологічного профілю (11 клас).

Мета статті. Враховуючи актуальність проблеми та недостатній рівень її дослідженості, ставимо за мету статті проаналізувати вимоги до програм нового покоління, вимоги до розробки авторських елективних курсів та посібників для вивчення елективних курсів, існуючі методичні посібники та авторські програми до елективних курсів та запропонувати свою власну авторську програму до елективного курсу «Країнознавство».

Виклад основного матеріалу. Останнім часом з'явилася низка навчальних посібників з курсу країнознавства, що присвячені країнознавству Великої Британії («Великобританія» (В. І. Бардась, О. М. Оніщук), О Британії вкратце (В. В. Ощепаківа, І. І. Шустилова), «Країнознавство. Велика Британія (8 клас)» (Н. М. Стороженко, Т. В. Редченко); США («США и американцы» (Г. В. Нестерчук, В. М. Иванова; Канади («О Canada!») (Н. О. Хоміцька). Найгрунтовнішою методичною розробкою є серія навчальних посібників «Across the English Speaking World»: «Great Britain», «The United States of America», «Canada, Australia and New Zealand» (Н. Ф. Вовченко, О. В. Ногіна). Логічним доповненням даної серії посібників став посібник «Across Ireland» (Н. В. Осадча), що розрахований на учнів профільної школи, які вивчають курс за вибором «Країнознавство» 11клас, що містить автентич-

ні тексти, які змальовують культурний портрет англomовної країни та завдання з формування у старшокласників ЛСКК у читанні країнознавчих текстів [3]. Порівняємо структуру перших трьох посібників «Across The English Speaking World» (Н. Ф. Вовченко, О. В. Ногіна) (див. табл. 1).

Таблиця 1

Структура серії посібників з країнознавства «Across the English Speaking World»

«Great Britain»	Content
«The United States of America»	Main Facts from Physical Geography.
«Canada, Australia and New Zealand»	Political System, Economy, Main Cities, Capital.

Наведемо структуру побудови посібника «Across Ireland» (див. табл. 2).

Таблиця 2

Структура посібника «Across Ireland»

Contents
THEME 1. The General Information and the Geographical Position
THEME 2. The Symbols and Emblems of Ireland
THEME 3. Early Irish History
THEME 4. Cities in Ireland Song «The Town I Loved so Well» by Phil Coulter 28
THEME 5. The Government of Ireland
THEME 6. Irish Poetry
THEME 7. Funny Ireland
THEME 8. Sports in Ireland
THEME 9. Famous Irish Proverbs and Sayings
THEME 10. Social Interaction and Communication in Ireland
THEME 11. Famous Irish People
THEME 12. Traditional Irish Clothing
THEME 13. Irish Wedding: Traditions, Customs, and Superstitions
THEME 14. Ireland's Heart: Poem «Bogland» by Seamus Heaney

Щодо визначення тематики блоків інформації про кожну з окремих англomовних країн, вважаємо доцільним спиратись на методіку створення та роботи з культурограмами, запропоновану Ю. Б. Кузьменковою [1, с. 166]. Культурограмна організація матеріалу дозволяє створити банк країнознавчої інформації з високим лінгвосоціокультурним потенціалом та організувати матеріал за певною схемою (див. табл. 3).

Таблиця 3

Структура організації банку країнознавчої інформації з кожного модулю в курсі за вибором «Країнознавство»

Name	Contents
background	land and climate, history
the people	population, language, religion, general attitudes, personal appearance
customs	greetings, gestures, visiting, eating
lifestyle	family, dating, marriage, diet, recreation, holidays, commerce
society	government, economy, education, health, transport, communication
social interaction	space distancing, attitude to time, display of emotions
communication	communicative support, safe and dangerous topics, contact organization, conversational Do's and Taboo's

Отже, при створенні навчального посібника з країнознавства «Across Ireland» 11 клас, ми спиралися на вимоги до змісту навчальних посібників з елективних курсів, що були виокремлені М. Л. Писанко [4, с. 24] (див. табл. 4).

Навчальна програма – це нормативний документ, що конкретизує для кожного класу визначені державним стандартом результати навчання відповідно до освітньої галузі або її складової, деталізує навчальний зміст, у результаті засвоєння якого такі результати досягаються, а також містить рекомендації щодо виявлення та оцінювання результатів навчання. Навчальна програма розробляється з урахуванням науково обґрунтованих вимог, що є спільними для всіх навчальних предметів. Варіативні навчальні програми розробляються з урахуванням потреб різних регіонів і науково-методичних пріоритетів учителя [2, с. 5].

На думку С.Ю. Ніколаєвої українські програми з ІМ в основному відповідають зарубіжним стандартам, але у наступному поколінні програм бажано:

- упорядкувати термінологію,
- дати пояснювальну записку до кожної програми,
- врахувати уточнену структуру компетентності,
- упорядкувати окремі вимоги згідно підрівнів володіння ІМ
- врахувати досягнення методичної науки [2, с. 7].

Курс за вибором «Країнознавство» є варіативною частиною змісту профільної шкільної освіти, отже нормативний документ «Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. Програми для профільного навчання. 10-11 класи» має лише рекомендаційний характер. Укладачі програм для курсів за вибором «Країнознавство» (10-11 класи) рекомендують присвятити навчальне навантаження з предмета в кількості 2 години на тиждень, тобто 70 годин на рік в 10 класі вивченню країнознавства Великої Британії, а 11 клас вивченню країнознавства

США [6]. Проте, загальноосвітні заклади на основі типових навчальних планів складають щорічні робочі навчальні плани, в яких конкретизується варіативна складова загальної середньої освіти з урахуванням особливостей організації освітнього процесу, тобто адміністрація кожного освітнього закладу може запропонувати самостійно визначити навчальне навантаження на курс за вибором та погодити авторську програму. Існує помітна тенденція до зменшення навчального навантаження на елективні курси до 1 години на тиждень, тобто 35 годин на рік, що, на нашу думку, призводить лише до поверхневого вивчення предмета. Тому, створена нами модель формування у старшокласників ЛСКК у читанні країнознавчих текстів на уроках курсу за вибором «Країнознавство» розрахована на 2-годинне навчальне навантаження, тобто 70 годин на рік.

Більшість опитаних нами вчителів адаптують рекомендовану програму з елективного курсу «Країнознавство» до кількості годин, виділених школою в кожному конкретному випадку. Існують авторські програми до елективного курсу «Країнознавство» як для середньої школи так і старшої, але більшість з них мають аматорський характер та створені на матеріалі Великої Британії та США. Маємо визнати існування належного рівня вітчизняних програм до вивчення дисципліни «Країнознавство» лише для вищих навчальних закладів філологічних факультетах та спеціальностей міжнародних відносин, що ще раз актуалізує важливість необхідності розробки авторської програми для елективного курсу «Країнознавство» для 11 класу (профільний рівень). Однак, створюючи програму елективного курсу, ми можемо спиратися на досягнення зарубіжних вчених, а саме структуру програм елективного курсу з культурознавства Великої Британії (профільний рівень) В. В. Сафонові, програму елективного курсу з культурознавства США (профільний рівень) В. В. Сафонові та П. В. Сисоєва та Suggestions for using the course «Eyewitness» culture in a changing world

Таблиця 4

№	ВИМОГИ (за Писанко М.Л.)	РЕАЛІЗАЦІЯ ВИМОГ до країнознавчого посібника «Across Ireland»
1	Не повинен дублювати зміст навчальної програми з ІМ	Посібник містить автентичні тексти, які змальовують культурний портрет Ірландії та завдання з формування ЛСКК старшокласників у читанні країнознавчих текстів.
2	Має відповідати рівню володіння старшокласниками ІМ	В2 (профільний рівень) за шкалою, рекомендованою європейськими стандартами та вимогами чинної програми до вивчення ІМ
3	Має задовольняти запити і потреби учнів, які його обрали	Було проведено анкетування учнів з метою виявлення читацьких інтересів: - щодо змісту курсу, - щодо змісту кожного модуля (змістового блоку інформації по кожній країні).
4	Має знайомити учнів з провідними для цього профілю видами діяльності	Забезпечується цікавими актуальними країнознавчими текстами з автентичних сучасних Інтернет сайтів
5	Має сприяти вибору старшокласниками майбутньої професії	Підготовка до складання Зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) з ІМ та до складання міжнародних тестів (TOEFL, PET, KET, FCE, CAE, IELTS, ESOL) з метою вступу до вищих навчальних закладів за кордоном.
6	Має активізувати пізнавальну діяльність учнів	Мотивує учнів до самостійного поглиблення країнознавчих знань в англійському читанні, координуючи їх науково-дослідну роботу в мережі Інтернет.
7	Має підвищувати рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності.	Посібник націлює учнів на вирішення завдань взаєморозуміння і взаємодії з носіями ІМ у відповідності до норм і традицій культури цієї мови в умовах опосередкованого контакту (через контакт з автором автентичного країнознавчого тексту)

a CLIL-oriented approach (Content and Language Integrated Learning) (A. Redaelli, D. Invernizzi).

Враховуючи попередній досвід вчителів зі створення авторських програм до курсу за вибором «Країнознавство», ми не будемо обмежувати його інформацією лише про Велику Британію (10 клас) та США (11 клас), а розширимо його ЛСК цінність інформацією про інші англійські країни світу, що задовольнить потреби учнів у новій цікавій інформації, розширить ЛСК межі курсу за вибором, надасть широке поле для компаративістського аналізу і унеможливить дублювання тем із уроками ІМ у старшій профільній школі.

Ми вважаємо за доцільне вивчати матеріал однієї теми в рамках окремого навчального модуля, оскільки тема є завершеною структурною одиницею навчальної програми. Отже, пропонуємо в курс за вибором «Країнознавство» (10 клас) включити два навчальні модулі: «Велика Британія» і «США», а в курс за вибором «Країнознавство» (11 клас), модель навчального процесу якого ми описуємо, включити чотири навчальні модулі: «Канада», «Австралія», «Нова Зеландія» та «Ірландія», по два модулі на кожний семестр.

Програма до курсу за вибором «Країнознавство» в аспекті формування ЛСКК в англійському читанні / 11 клас (профільний рівень)

Пояснювальна записка

Підготовка випускника профільної школи в системі середньої освіти України у ХХІ столітті спрямована на формування всебічно розвинутої, здатної до професійного розвитку особистості. У цьому контексті формування курсу за вибором «Країнознавство», що є частиною варіативного компонента освіти в профільній школі, має велике значення у процесі підготовки випускників.

Учні філологічного профілю старшої школи мають змогу знайомитись з ЛСК інформацією не тільки на заняттях з ІМ, а й у курсі за вибором «Країнознавство». В Україні курс за вибором «Країнознавство» є обов'язковим навчальним предметом, що відноситься до основних курсів за вибором, що включає передусім знання про країну, мова якої вивчається: дає уявлення про соціально-економічний стан народу, його історію, географію, етнографію, духовне багатство, традиції, обряди, що є характерними для цього народу, та його особливості мови, мовленнєву поведінку носіїв цієї мови. Країнознавство є, з одного боку, окремою навчальною дисципліною, а з іншого – аспектом профільної іншомовної підготовки сучасного випускника старшої школи філологічного профілю до іншомовного міжкультурного спілкування, тобто оволодіння іншомовною культурою через ІМ й навчання ІМ на країнознавчому матеріалі в курсі за вибором «Країнознавство». Наголошуємо на комплексному характері країнознавства, як самостійної дисципліни, предметом якої є вивчення «суспільного фону» (за Фурмановою В.П.), під яким розуміємо сукупність країнознавчих знань, інтеграцію різних аспектів буття, що складається з певних аспектів вивчення: територіально-структурного, історичного, теоретично-концептуального, порівняльного та культурно-художнього.

Елективний курс «Країнознавство» 11 клас, присвячений культурі Канади, Австралії, Нової

Зеландії та Ірландії, має на меті формування ЛСКК в учнів старшої школи філологічного профілю на матеріалі автентичних країнознавчих текстів; навчати учнів розпізнавати, розуміти та засвоювати ЛСК інформацію про іншомовну країну, готуючи їх до міжкультурного спілкування та мотивуючи до використання ІМ як інструменту для збагачення культурознавчої обізнаності школярів про країни, мова яких вивчається.

Спецкурс складається з 4 навчальних модулів: «Канада», «Австралія», «Нова Зеландія» та «Ірландія», по два модулі на кожний семестр.

Програма розрахована на рівень володіння ІМ В2 (профільний рівень).

Цілями курсу є формування ЛСКК в англійському читанні на матеріалі країнознавчих англійських текстів та підготовка учнів до успішної міжкультурної комунікації в майбутній професійній діяльності, поглиблення культурознавчих знань випускників профільної школи на засадах сенсibiliзації та толерантності до інших народів та мотивація свідомої пізнавальної діяльності учнів в рамках обраного філологічного профілю.

Концепція курсу – набуття учнями системних ЛСК знань, формування ЛСК вмінь та вдосконалення ЛСК навичок, опанування здатністю та готовністю до міжкультурної комунікації на засадах «діалогу культур».

Місце елективного курсу в системі профільної освіти: розроблений спецкурс зорієнтований на інтеграцію знань, умінь і навичок учнів, отриманих під час вивчення базових дисциплін філологічного та гуманітарного циклів та подальше вдосконалення ЛСК вмінь.

Розглядаємо ЛСКК у читанні як здатність старшокласників орієнтуватися в структурно-смісловій організації тексту країнознавчого характеру, розпізнавати, адекватно розуміти та критично інтерпретувати ЛСК інформацію, яку він містить (див. табл. 5).

Таблиця 5

Зміст та структура ЛСКК

ЛСКК			
Структурно-орієнтований компонент	ЛСК компонент		
	Соціолінгвістична компетентність	Соціокультурна компетентність	Соціальна компетентність
Знання			
Навички і вміння			
Здатність і готовність (спостережливість, сенсibiliзація, зіставлення рідної та іншої культур, аналіз їх відмінностей, рефлексія, емпатія, толерантність, неупередженість, доброзичливість)			

На основі змісту та структури ЛСКК виділяємо основні завдання формування ЛСКК в читанні у курсі за вибором «Країнознавство»

– Мотивація до читання країнознавчих текстів, розширення фонових ЛСК знань, формування навичок орієнтування в структурно-смісловій організації країнознавчих текстів різних жанрів за жанровими ознаками, знаходження та розуміння графічної й образної ЛСК інформації, прогнозування ЛСК змісту тексту за його структурними частинами, зняття лінгвістичних труднощів, формування за потреби чи активізація базових навичок і вмінь медіакомпетентнос-

ті, підготовка до читання країнознавчих текстів різних літературних жанрів, активізація вже існуючих мовленнєвих навичок та вмінь (на до текстовому етапі).

– Розвиток вмінь розпізнавати та виділяти ЛСК інформацію; розвиток вмінь вивчаючого, пошукового, переглядового та ознайомлювального видів читання країнознавчих текстів; розвиток читацьких вмінь, таких як: когнітивні (вміння працювати з будь-яким джерелом ЛСК інформації (словник, країнознавчий інтернет-сайт, електронний довідник тощо), вибирати найбільш прийнятне значення слова, враховуючи культурні реалії певної країни, встановлювати смислові

зв'язки у тексті країнознавчого характеру, передбачати зміст тексту, вміння цілісного сприйняття країнознавчого тексту, виділяти головне та другорядне, узагальнювати ЛСК інформацію, знаходити основну проблему, що цікавить автора, досягнути спосіб побудови тексту, встановлювати часові та просторові відносини в країнознавчому тексті), культурознавчі (розпізнавати в тексті лексичні одиниці з ЛСК компонентом значення, виділяти коло одиниць, що є важливими для розкриття тієї чи іншої теми, створювати культурні портрети героїв художніх і публіцистичних текстів), аксіологічні (вміння знаходити оціночну лексику, авторську оцінку та відділяти

Таблиця 6

Орієнтована структура та зміст курсу за вибором «Країнознавство» 11 клас

I семестр

Номер	Навчальний модуль	Тема	Кількість годин
1.	I	Ireland. The General Information and the Geographical Position.	1
2.	I	Ireland. The Symbols and Emblems of Ireland.	1
3.	I	Ireland. National Anthem.	1
4.	I	Ireland. Cities of Ireland.	1
5.	I	Ireland. Dublin.	1
6.	I	Ireland. Irish History.	1
7.	I	Ireland. Irish Poetry.	1
8.	I	Ireland. Sports in Ireland.	1
9.	I	Ireland. Famous Irish Proverbs and Sayings.	1
10.	I	Ireland. Cultural Dos and Taboos.	1
11.	I	Ireland. Famous Irish People.	1
12.	I	Ireland. Irish James Bond.	1
13.	I	Ireland. Funny Ireland. Some Stereotypes.	1
14.	I	Ireland. The Government of Ireland	1
15.	I	Ireland. Irish Wedding	1
16.	I	Ireland. The Climate.	1
17.	I	Ireland. Revision. Quiz time. Project.	1
18.	II	Canada. Land and Climate	1
19.	II	Canada. History of Canada.	1
20.	II	Canada. Population. Language. Religion.	1
21.	II	Canada. Eating Habits.	1
22.	II	Canada. The Symbols and Emblems.	1
23.	II	Canada. Government and Economy.	1
24.	II	Canada. Fauna and Flora.	1
25.	II	Canada. Education in Canada.	1
26.	II	Canada. Safe and Dangerous Topics	1
27.	II	Canada. National Anthem.	1
28.	II	Canada. Major Cities.	1
29.	II	Canada. The capital.	1
30.	II	Canada. Natural wonders.	1
31.	II	Canada. Famous People	1
32.	II	Canada. Poetry and Literature.	1
33.	II	Canada. Sport in Canada.	1
34.	II	Canada. Stereotypes. Cultural Dos and Taboos.	1
35.	II	Canada. Revision. Quiz time. Project.	1

II семестр

Номер	Навчальний модуль	Тема	Кількість годин
1.	III	Australia. The General Information and the Geographical Position.	1
2.	III	Australia. The Symbols and Emblems.	1
3.	III	Australia. National Anthem.	1
4.	III	Australia. Major Cities.	1
5.	III	Australia. The capital.	1
6.	III	Australia. History.	1
7.	III	Australia. Art. Poetry. Literature.	1
8.	III	Australia. Sports.	1
9.	III	Australia. Proverbs and Sayings.	1
10.	III	Australia. Cultural Dos and Taboos.	1
11.	III	Australia. Famous People.	1
12.	III	Australia. Food.	1
13.	III	Australia. Stereotypes.	1
14.	III	Australia. The Government Establishment.	1
15.	III	Australia. Customs and Traditions.	1
16.	III	Australia. The Climate.	1
17.	III	Australia. Revision. Quiz time. Project.	1
18.	IV	New Zealand. The Geographical Position	1
19.	IV	New Zealand. History.	1
20.	IV	New Zealand. Population. Language. Religion.	1
21.	IV	New Zealand. Eating Habits.	1
22.	IV	New Zealand. The Symbols and Emblems.	1
23.	IV	New Zealand. Government and Economy.	1
24.	IV	New Zealand. Fauna and Flora.	1
25.	IV	New Zealand. Education.	1
26.	IV	New Zealand. Safe and Dangerous Topics	1
27.	IV	New Zealand. National Anthem.	1
28.	IV	New Zealand. Major Cities.	1
29.	IV	New Zealand. The capital.	1
30.	IV	New Zealand. Natural wonders.	1
31.	IV	New Zealand. Famous People.	1
32.	IV	New Zealand. Poetry and Literature.	1
33.	IV	New Zealand. Sport.	1
34.	IV	New Zealand. Funny New Zealand: Stereotypes.	1
35.	IV	New Zealand. Revision. Quiz time. Project. Revision Time.	1

суб'єктивну думку від фактів) та літературознавчі (вміння знаходити в країнознавчому тексті образні засоби мови (фразеологізми, мовні кліше), вміння визначати модальність тексту). Залучається саморефлексія учнів шляхом аналізу ефективних способів отримання актуальної країнознавчої інформації за допомогою мережі Інтернет (під час читання тесту).

– Аналіз та інтерпретація ЛСК інформації, формування та розвиток умінь інтерпретувати вилучену ЛСК інформацію в аспекті діалогу культур, впізнання, співвіднесення, визначення та коментування характеристик культурологічного портрету англословних народів, а також виділення спільного та відмінного між ЛСК фактами, соціальними оцінками, соціокультурними портретами англословних і україномовних образів на основі ЛСК знань, отриманих при читанні країнознавчих текстів, формування та розвиток білінгвальних умінь старшокласників представляти свою культуру, країну в іншомовному просторі, пояснювати факти та особливості рідної культури (на після текстовому етапі).

Вивчення ІМ в цілому та формування ЛСКК у значній мірі залежить від принципів навчання,

згідно з якими відбувається навчання та керування освітнім процесом. Виділяємо **дидактичні** (принцип міжпредметної координації та міжкультурної взаємодії) та **методичні принципи** (інтерактивності, контрастивності, автентичності навчальних матеріалів, професійної спрямованості іншомовного навчального спілкування, взаємопов'язаного комунікативного та ЛСК розвитку особистості учня, поетапного формування ЛСКК), що створюють теоретичне підґрунтя для організації навчання читання з метою формування в старшокласників ЛСКК на уроках країнознавства в профільній школі. Проте, успіх організації освітнього процесу в курсі за вибором «Країнознавство» в профільній школі зумовлений ще й принципами навчання, згідно з якими він відбувається в межах курсу за вибором. В основу організації елективного курсу «Країнознавство» покладені методичні засади, на яких будуватиметься процес формування в старшокласників ЛСКК у читанні: **принципу інтеграції та диференціації, модульності структурного змісту курсу та гнучкості та не лінійності.**

Розподіл годин між темами передбачає визначення необхідного часу для здійснення контролю.

Таблиця 7

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів при формуванні ЛСКК старшокласників в англословному читанні на уроках країнознавства

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1-3	Учень (учениця) уміє розпізнавати та читати окремі вивчені слова на основі матеріалу, що вивчався
		Учень (учениця) уміє розпізнавати та читати окремі вивчені словосполучення на основі матеріалу, що вивчався
		Учень (учениця) уміє розпізнавати та читати окремі прості непоширені речення на основі матеріалу, що вивчався. Неправильна відповідь зі значною кількістю помилок.
II. Середній	4-6	Учень (учениця) уміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексти, побудовані на вивченому ЛСК матеріалі. Уміє частково знаходити необхідну ЛСК інформацію у вигляді оціночних суджень за умови, що в текстах використовується знайомий ЛСК матеріал
		Учень (учениця) уміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексти з ЛСК інформацією, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє частково знаходити необхідну ЛСК інформацію у вигляді оціночних суджень, опису за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
		Учень/учениця уміє читати з повним розумінням країнознавчі тексти, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє знаходити необхідну ЛСК інформацію у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал В цілому правильна відповідь, але з великою кількістю помилок.
III. Достатній	7-9	Учень (учениця) уміє читати з повним розумінням країнознавчі тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися; уміє знаходити потрібну ЛСК інформацію в текстах інформативного характеру
		Учень (учениця) уміє читати з повним розумінням тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, знаходити й аналізувати потрібну ЛСК інформацію
		Учень (учениця) уміє читати з повним розумінням країнознавчі тексти, використовуючи словник, знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та робити відповідні висновки В основному правильна відповідь з незначними помилками.
IV. Високий	10-12	Учень (учениця) уміє читати з розумінням основного змісту країнознавчі тексти, аналізує ЛСК інформацію, розуміє прочитаний текст, установлюючи логічні зв'язки всередині речення та між реченнями
		Учень (учениця) уміє читати тексти, аналізує ЛСК інформацію і робить власні висновки, розуміє логічні зв'язки в рамках тексту та між його окремими частинами
		Учень (учениця) уміє читати країнознавчі тексти, аналізує їх і робить висновки, порівнює отриману ЛСК інформацію з власним досвідом. У повному обсязі розуміє тему прочитаного країнознавчого тексту різного рівня складності Повністю правильна відповідь на запитання.

Система контролю результатів формування ЛСКК учнів профільної школи в читанні країнознавчих текстів складається з поточного, рубіжного і підсумкового контролю. Поточний контроль здійснюється при виконанні кожної вправи вчителем. Рубіжний контроль проводиться після кожного модулю вчителем і займає одну годину. Підсумковий контроль передбачено у кінці навчального року на останньому уроці і має мотиваційний характер. Вивчення курсу за вибором «Країнознавство» має на меті не оволодіння ІМ, а оволодіння ЛСКК матеріалом, а мова лише є способом досягнення цієї мети, користуючись всіма видами мовленнєвої діяльності – аудіюванням, читанням, говорінням і письмом. На формування вмінь у читанні відводиться $\approx \frac{1}{4}$ годин роботи на уроці (10-15 хв. на кожному уроці) (див. табл. 6).

На уроках країнознавства вчитель оцінює навчальні досягнення учнів при виконанні класних вправ і перевірці домашніх вправ, спрямованих на формування досліджуваної компетентності. Основними **видами оцінювання** рівня сформованості ЛСКК у читанні на уроках країнознавства є **поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання**. Семестрове оцінювання проводиться один раз наприкінці семестру. Представимо критерії оцінювання навчальних досягнень учнів при формуванні ЛСКК (див. табл. 7).

Основними **організаційними формами** навчання курсу за вибором «Країнознавство» є

класна робота (власне урок країнознавства) та **домашня робота (за потреби)**. Домашнє завдання може бути задано з предметів інваріантної частини навчального плану, з будь-якого розділу програми, але тоді, коли його доцільність вмотивована. Звідси, при формуванні досліджуваної компетентності основними формами організації освітнього процесу є класна та домашня робота (за потреби).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Отже, проаналізувавши теоретичне підґрунтя для розробки авторської програми з елективного курсу «Країнознавство», а саме вимоги до програм нового покоління, вимоги до розробки авторських елективних курсів та посібників для вивчення елективних курсів, проаналізовано існуючі методичні посібники з курсу «Країнознавство» для профільної школи та враховано досвід вчителів та існуючі авторські програми до елективних курсів, запропоновано авторську програму до елективного курсу «Країнознавство», створену на основі моделі формування у старшокласників ЛСКК в англомовному читанні на уроках країнознавства. В програмі надано «Пояснювальну записку», враховано уточнену структуру та зміст ЛСКК в англомовному читанні, визначено концепцію курсу, місце елективного курсу в системі профільної освіти, критерії оцінювання, погодинне планування уроків, визначено рівень володіння ІМ.

Список літератури:

1. Кузьменковы Ю. и А. Английский язык для международного общения / Ю. и А. Кузьменковы. – М.: Издательство Московского университета, 2013. – 276 с.
2. Николаева С. Ю. Иноземна освіта в Україні: міфи і реальність / С. Ю. Николаева // Иноземні мови. – 2014. – № 1. – С. 3-13.
3. Осадча Н. В. Across Ireland: Навчальний посібник з курсу країнознавства з формування лінгвосоціокультурної компетентності старшокласників в англомовному читанні / Н. В. Осадча. – Чернівці: ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2016. – 89 с.
4. Писанко М. Л. Критерії аналізу елективних курсів з навчання перекуладу для учнів старших класів шкіл філологічного профілю / М. Л. Писанко // Иноземні мови. – 2015. – № 4. – С. 23-26.
5. Полонська Т. К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи: метод. рек. / Т. К. Полонська. – К: Педагогічна думка., 2014. – 80 с.
6. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. Програми для профільного навчання. 10-11 класи. – К: Навчальна книга, 2003. – С. 120-124.
7. Проект Концепції «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/17/mon.pdf>. <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/post-derzh-stan-%281%29.pdf>
8. Фурманова В. П. Организация курса страноведения в системе профессиональной подготовки учителей иностранного языка (немецкий язык): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Фурманова Валентина Павловна. – М., 1985. – 173 с.

Осадчая Н.В.

Киевский национальный лингвистический университет

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЗДАНИЯ ПРОГРАММЫ
АВТОРСКОГО ЭЛЕКТИВНОГО КУРСА «СТРАНОВЕДЕНИЕ»
ДЛЯ УЧАЩИХСЯ ПРОФИЛЬНОЙ ШКОЛЫ В АСПЕКТЕ ФОРМИРОВАНИЯ
ЛИНГВОСОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
В АНГЛОЯЗЫЧНОМ ЧТЕНИИ**

Аннотация

Статья посвящена исследованию особенностей создания программы авторского elective курса «Страноведение» для учащихся 11 класса профильной школы в аспекте формирования лингвосциокультурной компетентности в англоязычном чтении в русле современных тенденций в области профильного образования. В результате исследования были проанализированы требования к программам нового поколения, требования к разработке авторских elective курсов и пособий для изучения elective курсов, существующие методические пособия к курсу «Страноведение» для профильной школы, опыт учителей и существующие авторские программы elective курсов, предложено авторскую программу elective курса «Страноведение». В программе предоставлено «Пояснительную записку», предложено уточненную структуру и содержание лингвосциокультурной компетентности в англоязычном чтении, определена концепция курса, место elective курса в системе профильного образования, критерии оценки в пределах 12-балльной системы, почасовое планирование уроков, определен уровень владения иностранным языком.

Ключевые слова: лингвосциокультурная компетентность, программа, elective курс, принцип построения курса, страноведение.

Osadcha N.V.

Kyiv National Linguistic University

**THEORETICAL BASIS OF ELECTIVE COURSE SYLLABUS CREATION
«COUNTRY STUDY» FOR HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE ASPECT
OF FORMING SOCIO-CULTURAL COMPETENCE WHILE TEACHING READING**

Summary

The article is devoted to the study of the peculiarities of the syllabus creation of the elective course «Country study» for high school students of the 11th grade in the aspect of forming socio-cultural competence while teaching reading according to the up-to-date trends in this field. As a result of the research, the requirements to the new generation syllabus, the requirements for the development of author elective courses and manuals for the study of elective courses, the existing methodological guides for the course «Country study» for high school students and the experience of teachers and existing author's syllabus for elective courses were analyzed. The provided syllabus for the course «Country Study» has an «explanatory note», a precise structure and content of socio-cultural competence in English-speaking reading, the concept of the course, the place of the elective course in the education system of high school, the evaluation criteria within the 12-point system, the planning of lessons, and the level of foreign language proficiency.

Keywords: sociocultural competence, syllabus, elective course, principle of course modeling, country study.